

Тетяна Нахова

провідний бібліотекар відділу маркетингу та перспективних методик
Миколаївської ОДБ ім. В. Лягіна

Творчим дітям — творчі об'єднання

Талановиті діти — головний ресурс процвітання кожної нації. В умовах панування високотехнологічної та інтелектуальної моделі світової економіки творчі здібності підростаючого покоління потребують всебічного розвитку і повноцінної реалізації. Дитячі бібліотеки Миколаївщини є активними помічниками дитини в пізнанні безмежного світу духовних цінностей, розвитку художніх і творчих здібностей, підтримці інтересу до читання. Дітям і підліткам створюються комфортні умови для повноцінного інтелектуального спілкування, поповнення інформаційного багажу, надається творчий простір для проведення дозвілля.

На сучасному етапі визнаним лідером серед дозвілєво-освітніх форм роботи є діяльність творчих читацьких об'єднань за інтересами. Тут дитині надається допомога у виявленні своїх здібностей, збагаченні новими знаннями, прагненні творчо мислити і розвивати уяву, з метою прилучення їх до культурних і літературних цінностей. Аналіз діяльності таких об'єднань показав, що вони набувають популярності, кількість їх збільшується, тематичний діапазон розширюється. В області сьогодні налічується 188 читацьких об'єднань, клубів за

інтересами: 4 у ОДБ ім. В. Лягіна, 13 у ЦБС для дітей м. Миколаєва, 23 у районних ЦДБ, 146 у сільських бібліотеках-філіях, 2 у бібліотеках для дітей міст Вознесенська і Первомайська. За останні 3 роки спостерігається чітка тенденція до збільшення кількості читацьких об'єднань у регіоні, що свідчить про посилення соціальної функції дитячих бібліотек та підвищення відповідальності за виховання молодшої генерації українського народу в умовах становлення державності.

Організація творчих об'єднань дитячих бібліотек Миколаївщини має свої особливості. Складаються змістовні програми засідань на поточний рік, ведеться творча робота з дітьми, кількість яких в об'єднанні не перевищує 30 осіб, засідання проводяться систематично. У роботі використовуються сучасні і 1092 форми, що базуються на комунікативній та дискусійній основі, до їх успішного втілення залучаються провідні фахівці державних і громадських установ (вчителі, місцеві письменники і поети, народні майстри краю, фахівці будинків культури та ін.). Відомо, що розвивати здібність дитини до образного мислення треба починати змалку. Саме тому в дитячих бібліотеках Миколаївщини 60% всіх творчих об'єднань охоплюють дошкільників та учнів 1–4 класів. Широке коло інтересів дітей і підлітків знайшло місце в різнобічному тематичному діапазоні творчих об'єднань. Найпоширенішими серед читачів є такі напрями: літературний, пізнавальний, екологічний, краєзнавчий, народознавчий. Лідерами є літературні творчі об'єднання, робота яких має три акценти:

Перший — це об'єднання любителів казок. Відвідуючи такі клуби, діти молодшого шкільного віку набувають умінь і навичок у пізнанні навколишнього світу, розвивають пам'ять, поповнюють свій словниковий запас, у них пробуджується допитливість, уява і фантазія. Прикладом такої роботи є діяльність любительського об'єднання «Чарівна скринька», що з 1992 р. працює в Садівській бібліотеці-філії Арбузинської ЦБС. Клуб організовано з метою виховання у дітей любові до української казки, підвищення культури мовлення, розвитку їхніх естетичних смаків, художньо-творчих здібностей. Засідання проводяться в різних формах: міні-спектаклі з елементами художньо-ігрової діяльності, читання вголос з елементами інсценізації тощо. Творчість юних учасників клубу широко представлена в малюнках, виробках з пластиліну та паперу, на яких оживають герої і персонажі книжок. Роботи експонуються в бібліотеці на виставці «Сузір'я талантів».

Другий — об'єднання дітей та підлітків, які полюбили читання художньої літератури різних жанрів. Створюючи такі клуби і об'єднання, бібліотекарі намагаються сприяти підвищенню ролі не

тільки української, а й всесвітньої художньої літератури у вихованні підростаючого покоління, підтримувати, стимулювати зацікавленість дітей до неї, формувати літературні смаки і навички самостійного аналізу. Добре у цьому напрямі працюють «Мрія», «Алий парус» у Доманівській ЦБС, «Світлиця» у Казанківській ЦБС, «Слово» у Миколаївській ЦБС, «Літературні зустрічі» в Очаківській ЦБС, «Золоті ключі» в дитячій бібліотеці м. Первомайська тощо.

Третій — об'єднання літературно обдарованих дітей, робота з якими має за мету професійну допомогу в становленні творчої особистості та розвитку майстерності. Відомим прикладом є діяльність літературної студії «Секрет», яка працює з 1998 р. в ОДБ ім. В. Лягіна. Виховання читача з високим рівнем інформаційної культури, формування у дітей навичок правильного розподілення інформації є завданням творчих об'єднань пізнавального характеру. Їх загальна кількість у бібліотеках для дітей Миколаївської області складає більше 30. Прикладом такої роботи є діяльність клубу «Чомучка», що працює в Євгенівській бібліотеці-філії Снігурівської ЦБС з 1995 р., особливістю якого є створення «Пошти Запитайлика». Дітям пропонується відправляти свої запитання в країну «Чомусію», а відповіді шукають усі разом: і той, хто запитує, і учасники клубу. Засідання всіх об'єднань проходять театралізовано у вигляді вікторин, ігор, інтелект-шоу, брейн-рингів, головна мета яких — викликати у дітей бажання проявити свої знання, начитаність, кмітливість. Треба наголосити, що об'єднання такого напрямку поширені в Березанській ЦБС. У відділі обслуговування учнів 1–4 кл. ОДБ ім. В. Лягіна для допитливих малят з 1984 року працює клуб «Чомусик», який було організовано на базі початкової школи № 59 для учнів 2–3 класів. Засідання проводяться в театралізованій формі: літературні вистави, свята, ранки, ігри, мандрівки, творчі конкурси. Під час підготовки і проведення засідань оформлюється книжкова виставка, виставка дитячих робіт, проводяться бесіди і огляди книг.

Наступний тематичний напрям об'єднань згуртовує читачів середнього і старшого шкільного віку, які шанують, люблять природу, цінують бережливе ставлення до всього живого на землі та мають певну екологічну культуру. Такі об'єднання працюють в багатьох бібліотеках: хоббі-центр «Юні натуралісти» (ЦБС для дітей м. Миколаєва), «Джерельце» (Арбузинська ЦБС), «Пролісок», «Яблунька», «Первоцвіт», «Дивосвіт», «Калинонька», «Черемха», «Рута» (Єланецька ЦБС), «Глобус» (Жовтнева ЦБС), «Юннати», «Джерело», «Вірні друзі природи», «Джерельце», «Дивосвіт рідної природи» (Новоодеська ЦБС). При проведенні засідань використовуються різноманітні форми роботи: екологічне лото, екологічні читання, еко-репортажі, екологічні подорожі і екскурсії, дискусії, диспути тощо. Члени цих читацьких об'єднань стають популяризаторами відповідних бібліотечних ресурсів серед своїх однолітків, обмінюються з ними своїми знаннями. Досвід гуртка «Юннати», який з 2000 р. працює при Новоодеській ЦДБ, показав, що всі його учасники мають гарні оцінки з природничих дисциплін, стають переможцями олімпіад з біології та ботаніки. Діяльність клубу «Любисток» Братолюбської б/ф Єланецької ЦБС сприяє творчому розвитку дітей, які зображують флору і фауну у малюнках, складають розповіді про рідну природу в віршах, вивчають пісні.

Краєзнавчий напрям клубів за інтересами має за мету систематичне і планомірне поглиблення знань школярів про рідний край, його самобутню історію і культуру. Кожне з цих об'єднань — особливе, наприклад, краєзнавчий клуб «Витоки» Жовтневої ЦДБ залучає до роботи фахівця-краєзнавця В.А. Касьянівського, автора книги «Освобождение Украины от немецко-фашистских захватчиков». Найбільш популярна форма проведення засідань — марші-походи. Підтримують прагнення дітей стати носіями кращих традицій, звичаїв, обрядів свого народу творчі об'єднання народознавчої тематики «Барвінкова світлиця» Арбузинської ЦБС, «Калинонька» Доманівської ЦБС, «Школа народознавців» Владіївської ЦБС, «Журавлик» Єланецької ЦБС, «Краяни» Казанківської ЦБС, «Наші береги» та «Дивосвіт» Новоодеської ЦБС, «Перлина» Снігурівської ЦБС. Так, засідання «Дивосвіту» Новопетрівської б/ф Новоодеської ЦБС проходять у формі імпровізованих народознавчих, краєзнавчих, екологічних зустрічей з певною порою року, результатами яких стають творчі роботи дітей: аплікації, гербарії, вироби з пластиліну, паперу, поробки з природних матеріалів. Усі роботи членів об'єднання розміщуються в бібліотеці на виставці «Світ фантазій дітей».

Функціонують в області і ряд інших, не досить поширених, але актуальних за змістом творчих об'єднань, основними завданнями яких є:

- відродження найкращих традицій сімейного читання, що має місце на засіданнях літературно-музичної студії «Біля каміну», літературної вітальні «Україночка», двох клубів для молодих мам (у рамках цільових комплексних програм «Разом з книгою ми зростаємо» та «Малюк. Бібліотека. Книга») у

ЦБС для дітей м. Миколаєва. Взагалі, створення інформаційного комфорту сім'ї є одним із провідних напрямів роботи миколаївських дитячих бібліотеках, а у районах такою роботою займаються клуби «Домівка» (Снігурівська ЦБС) та «Сімейне коло» (Первомайська ЦБС);

- поширення серед дітей різних вікових груп морально-етичних принципів спілкування. Плідно над цим працюють у читацьких об'єднаннях «Орбіта», «Академія усіх ввічливих наук» (Веселинівська ЦБС), «Паростки», «Юна Леді», «Книголюб» (Жовтнева ЦБС), «Школа ввічливості» (Первомайська ЦБС). Цікавим є досвід роботи клубу «Академія усіх ввічливих наук» (Градівська б/ф Веселинівського району), де на першому організаційному засіданні обираються президент, архіваріус, адміністратор, капельмейстер, які разом із бібліотекарем складають плани, допомагають готувати засідання у різних формах: дискусії, рольові ігри, турніри, аукціони, тренінги тощо;

- виховання правової культури, закріплення пізнавального інтересу дітей до юридичної науки, ознайомлення з законами України. З цими завданнями добре справляються члени клубів «Підліток і закон» (Березнегуватська та Жовтнева ЦБС), «Юний правознавець» (Кривоозерська ЦБС), де на засідання запрошуються фахівці правоохоронних органів, які надають консультації, беруть участь у дискусіях та круглих столах;

- підтримка інтересу дітей до здобутків людства в мистецтві, до розмаїття стилів, видів, жанрів, культурних традицій і творчості видатних діячів, над чим плідно працюють бібліотекарі — керівники творчих читацьких об'єднань «Мелодія» Баштанської ЦБС, «У світі прекрасного» Березнегуватської ЦБС, «Ліра» м. Братська, Миколаївської ЦБС, «Веселі нотки» Доманівської ЦБС, «Паростки» Жовтневої ЦБС та «Горличка» з Снігурівської ЦБС;

- допомога дітям у реалізації художніх здібностей та інтересів у галузі образотворчого мистецтва і самостійному втіленню своїх почуттів у творчих роботах. Добре працюють у цьому напрямку з дітьми і підлітками у ЦБС для дітей м. Миколаєва в творчій студії образотворчого мистецтва «Веселка», театрі «П'єро», ізостудії «Артемон», музичній вітальні «Домісолька» у рамках цільової програми «Растішка» в студії ручної праці «Бджілка», театральній студії «Волшебное закулисьє»; в Арбузинській ЦБС — «Чарівниця»; у Березанській ЦБС — «Дзвіночок»; у Жовтневій ЦБС — «Умілі руки», «Веселка», «Юний книголюб»; у Кривоозерській ЦБС — «Горличка»; у Миколаївській ЦБС — «Умілі руки»; у Новоодеській ЦБС — «Чарівна голка».

Окремо хочеться звернути увагу на участь дітей у діяльності лялькових самодіяльних театрів, створених при бібліотеках Миколаївської області. Багатий досвід такої роботи мають більше 10 об'єднань, деякі працюють вже понад 10–20 років, серед них: «Буратіно» у ОДБ ім. В. Лягіна, Арбузинській та Березанській ЦДБ, Вознесенській міській бібліотеці для дітей; «Сова» у Березнегуватській ЦДБ; «Знайка» у Степівській б/ф Миколаївської ЦБС, «Барвінок» у Софіївській б/ф Первомайської ЦБС та ін. Така робота з дітьми має свої особливості, які полягають у сприянні зовнішній та внутрішній соціалізації дитини, навчанні колективній творчості, вихованні почуттів партнерства та товариськості, волі, цілеспрямованості, активізації і розвитку інтелектуальних, образно-творчих здібностей та розвитку естетичного сприйняття літературного твору. Привчитися до культури читання, бережливо ставитися до книги, ознайомитися з процесом її виготовлення намагаються члени творчих об'єднань «Юні друзі домовичка Кузі» ОДБ ім. В. Лягіна, «Потешки» Березанської ЦБС, «Друзі книги» Веселинівської ЦБС та «Джерельце» і «Друзі книги» Миколаївської ЦБС. Декілька об'єднань носять профорієнтаційний характер. Їх мета — ознайомити підлітків з широким колом професій та зорієнтувати їх у виборі, враховуючи нахили і здібності. Прикладом такої роботи є клуби «Орієнтир» Братської та Вознесенської ЦБС та «Клуб цікавих зустрічей» Веселинівської ЦБС. Популярною формою роботи в цих об'єднаннях є зустрічі-знайомства з людьми різних професій. Творчий підхід до організації роботи читацьких об'єднань простежується в кожній окремій ЦБС, про що свідчать створення індивідуальних гасел і емблем, обрання керівної Ради, розробка статуту, правил та положень про членство, наявність рекламних буклетів, альбомів засідань, стендів, прес-релізів.

Найважливішим питанням у забезпеченні повноцінної роботи дитячих творчих об'єднань залишається ресурсно-інформаційна база бібліотек. Найбільшу допомогу в проведенні засідань надають періодичні видання «Дивосвіт», «Світ дитини», «Барвінок», «Журавлик», «Пізнайко», «Казковий вечір», «Веселка», «Чомусик», «Умка», «Юний натураліст», «Веселі уроки», «Паросток», «Яблунька», «Однокласник», «Дивослово», «Шкільна бібліотека», «Позакласний час», «Розкажіть онуку» тощо. Але треба підкреслити, що перелічені назви видань мають лише ЦДБ, а на селі такої періодики немає.

Бібліотечні фонди районних бібліотек лише частково задовольняють роботу творчих об'єднань за профілем. Лише Новоодеська ЦБС за рахунок платних послуг змогла здійснити доукомплектування свого фонду необхідними тематичними виданнями. Незважаючи на проблеми в оновленні фондів, бібліотекарі постійно досліджують інтереси і уподобання своїх читачів, щоб надати їм можливість реалізувати свою індивідуальність і майстерність на засіданнях творчих об'єднань.

Робота з обдарованими дітьми поступово перетворюється на специфічну сферу бібліотечної діяльності, яка в сучасних умовах потребує оптимального розвитку, всебічної підтримки, відповідного оновлення. Саме тому нашою бібліотекою в листопаді 2005 р. було проведено науково-практичну конференцію «Обдаровані діти як феномен української нації та їх розвиток у дитячій бібліотеці», на якій обговорювалося значення ролі дитячих бібліотек u1091 у формуванні інтелектуальних і творчих здібностей дітей. Для підвищення рівня роботи творчих об'єднань Миколаївщини впродовж останніх років здійснювалася методична та практична допомога у вигляді рекомендацій, консультацій, оглядової інформації з досвіду роботи інших творчих об'єднань, репертуарного матеріалу для проведення засідань, допомоги у складанні програм, показових заходів, семінару «Діяльність клубів за інтересами: новаторство і традиції», практикуму для сільських бібліотекарів «Вплив клубів та об'єднань за інтересами на інтелектуальне, духовне та культурне зростання користувачів», методичних днів.

У майбутньому в бібліотеках Миколаївщини планується розширення кола читацьких об'єднань та поглиблення змісту їх роботи.

